Member since 2019
JM14482

Aktualia

Dorota Stobiecka*

Różnorodność w rodzinie. Działania stowarzyszenia matek, ojców i sojuszników osób LGBTQIA *My, Rodzice*

Abstrakt

W tekście znajdują się informacje o organizacji My, rodzice – stowarzyszeniu matek, ojców i sojuszników osób LGBTQIA. Opisano aktualną sytuację osób LGBTQIA w Polsce, kierunki rozwoju i obszary działań osób sojuszniczych. Celem aktywności rodzicielskiej jest wsparcie ruchu i doprowadzenie do zmiany społecznej.

Słowa kluczowe: rodzina, nieheteronormatywność, orientacja psychoseksualna, tożsamość płciowa, różnorodność, prawa, rodzicielstwo.

Diversity in the Family. Activities of the association of mothers, fathers and allies of LGBTQIA people *My, Rodzice*

Abstract

The article presents information about the organization "My, Rodzice – stowarzyszenie matek, ojców i sojuszników osób LGBTQIA". It discusses the current situation of LGBTQIA people in Poland, the directions of development and the areas of activity of their allies. The aim of the parents' activity is to offer support and bring about social change.

Keywords: family, non-heteronormativity, psychosexual orientation, gender identity, diversity, law, parenthood.

* My, Rodzice – Stowarzyszenie matek, ojców i sojuszników osób LGBTQIA.
Artykuł otrzymano: 9.02.2022; akceptacja: 9.03.2022.

https://doi.org/10.18778/2450-4491.14.13

Sytuacja osób nieheteronormatywnych i ich rodzin w Polsce

Wszystkie litery ze skrótu LGBTQIA+ (o językowej proweniencji łacińskiej i angielskiej) określają ludzkie cechy znane od zawsze. Stosunek do osób nieheteronormatywnych zmieniał się i ewoluował, a największy wpływ na realną zmianę miały odkrycia naukowe z zakresu medycyny, rozwój psychologii i seksuologii. Dziś, na progu trzeciej dekady XXI wieku, nie mierzymy się z próbą zdefiniowania tajemniczych mniejszości, tylko z nowoczesnym pojmowaniem zasad równości wszystkich ludzi. Jak pisze Magdalena Środa:

> Płeć to z jednej strony sprawa intymna, bo związana z ciałem, fizjologią, anatomią, z seksem, z drugiej zaś, to jeden z najbardziej kontrolowanych przez kulturę (wiedzo-władzę) aspektów człowieka. Władza (rodzicielska, wychowawcza, polityczna, religijna) mówi: każdy musi mieć płeć prawdziwą, to znaczy jedną z dwóch (Środa 2020: 137).
>
> Heteroseksualność jest fundamentem zarówno męskości, jak i kobiecości (Środa 2020: 137).

Wobec takiego powszechnego rozumienia płci i normy widać, jak głęboko zakorzenione jest w świadomości społecznej przyzwolenie na bezrefleksyjną dyskryminację. Ludzie, którzy identyfikują się jako osoby nieheteronormatywne, oczekują od społeczeństwa uznania wszystkich praw, które pierwotnie są im nadane, a tracą je w wyniku coming outu. Już w 1932 roku wprowadzono w Polsce przepis, że homoseksualność nie podlega penalizacji co z pewnością dowodzi, że stanowione w dwudziestoleciu akty prawne były dosyć nowoczesne, jednak nie zmieniło to świadomości społecznej. Mija 90 lat uznania homoseksualności jako orientacji psychoseksualnej, a w Polsce sytuacja społeczna i prawna mniejszości pozostaje bardzo trudna. Okres PRL-u raczej wspierał zaściankowe myślenie, wzmacniał wykluczenie, często odwołując się do manipulacji i szantażu. Obecnie *coming out* w Polsce nadal jest powodem do wstydu:

> Jedynie połowa rodziców akceptuje w pełni swoje dzieci LGBT. Druga połowa często zrywa kontakty ze swoimi pociechami, nie zaprasza ich na takie uroczystości rodzinne jak Boże Narodzenie, Wielkanoc, śluby i pogrzeby" (Mizielińska, Abramowicz, Stasińska 2014: 25).

Czyli znaczna większość osób LGBTQIA pozbawiona jest wsparcia bardzo bliskich osób i buduje swoje życia z dala od nich. Do tego dochodzą szantaże, zawiedzione oczekiwania, surowe, niesprawiedliwe, powierzchowne oceny środowiska. Często przypuszczalny brak akceptacji najbliższego środowiska skutkuje izolacją rodzin, których członkowie deklarują przynależność do którejkolwiek z liter skrótu LGBTQIA, ale także zamknięciem na wiedzę o seksualności człowieka, która jest kluczem do zrozumienia swoich dzieci. Dobre funkcjonowanie w rodzinie jest warunkiem prawidłowego rozwoju i budowania relacji, a jak wynika z danych, większość osób LGBTQIA nie ma wsparcia w swoim domu.

W Polsce pary jednopłciowe nie mają prawa do zawarcia związku małżeńskiego, jak również do informacji o partnerze/partnerce w stanie choroby lub zagrożenia życia. Wspólnie wypracowany majątek przy dziedziczeniu jest wysoko opodatkowany lub nieakceptujące rodziny w świetle prawa odbierają partnerom zasoby materialne. Dzieci urodzone w związkach jednopłciowych nie mogą mieć polskiego peselu, jeśli w akcie urodzenia wpisane są dwie matki lub dwóch ojców. Bez numeru pesel nie można chodzić do szkoły. Partnerki/partnerzy naszych dzieci nie mogą opiekować się wzajemnie swoimi rodzicami jako najbliższa rodzina.

Coming out dziecka i jego znaczenie dla rodziny

W normatywnym świecie, w którym z reguły żyjemy, *coming out* dziecka jest zmianą normy. Pierwsze pytanie – jakiej? Czy to jest norma, którą sami wyznaczyliśmy, czy wskazała nam ją kultura, w jakiej nas wychowano, czy narzuciła religia, którą wyznajemy? Musimy sobie odpowiedzieć na pytanie, jakie znaczenie miała ta norma w naszym życiu i czy pozostając w określonym systemie wartości, nie pozostajemy w sprzeczności z potrzebą ochrony i wsparcia osób LGBTQIA?

Coming out jest procesem całej rodziny i wymaga zmian na wielu płaszczyznach. Na przykład szukamy i uczymy się inkluzywnego języka, bo za tym idzie otwarte i włączające myślenie. „W Polsce żyje około 2 mln osób LGBT" (Makuchowska, Jakubczak, Chaber 2018), które przyszły na świat w naszych rodzinnych wspólnotach. W rodzinie ważna jest rola poszczególnych osób, funkcje, które pełnią z racji płci, wieku, więzi, które są budowane w oparciu o tradycje i obyczaje. W rodzinie możemy dostać bardzo dużo złych i dobrych rzeczy, w tym uprzedzenia, ale i otwartość. Żeby być wspierającym rodzicem trzeba sobie powiedzieć, w którym miejscu jesteśmy w chwili, kiedy dowiadujemy się o nieheteronormatywności dzieci i jak ją rozumiemy. Pojawiają się dwa najważniejsze aspekty – ochrona i wsparcie. Ochrona wcale nie musi być pojęciem pozytywnym, bo może przyjąć różne formy m.in. niemówienia o orientacji psychoseksualnej i tożsamości, unikania tematu, zarówno w rodzinie, jak i w świecie zewnętrznym. Wsparcie poparte wiedzą, jeśli zechcemy jako rodzice ją przyjąć, a potem rozpowszechniać, pozwala chronić dzieci np. przed wykluczeniem, ponieważ dostarcza argumentów i daje siłę. Zmieniamy postawy, pozbywamy się fałszywego poczucia wstydu, ale najpierw sami musimy przyznać przed sobą, że osoby LGBTQIA są absolutnie, bez wyjątku równouprawnione, czyli często pokonać własną homofobię.

Wsparcie i ochrona

My, Rodzice – stowarzyszenie matek, ojców i sojuszników osób LGBTQIA powstało w maju 2018 r. i było nadaniem instytucjonalnej formy aktywności, która od kilku lat rozwijała się w różnych częściach kraju. Osoby, które powołały do życia organiza-

cję, wywodziły się z Akademii Zaangażowanego Rodzica, inicjatywy Kampanii Przeciw Homofobii budującej podstawy ruchu rodzicielskiego na bazie wiedzy medycznej, społecznej, prawnej. Cykl szkoleń realizowanych przez KPH od 9 lat pozwolił stworzyć sieć aktywistów/tek, którzy prowadzą działalność wspierającą i rzeczniczą w całej Polsce. Na zachodzie Europy i w Ameryce Północnej rodzice zrzeszali się wcześniej niż w Polsce, choć dynamika działań aktywistycznych jest bardzo zróżnicowana. Tam, gdzie zmiana prawna i społeczna się dokonała (np. Holandia, Belgia), ruchy rodzicielskie pełnią inne funkcje, np. dają wsparcie podczas parad czy miesiąca dumy. Natomiast np. w krajach Wspólnoty Państw Niepodległych, gdzie nieheteronormatywność ponownie się penalizuje, ruchy rodzicielskie organizują wsparcie prawne, finansowe i moralne wobec opresyjnego aparatu państwowego.

Oto przykłady kilku stowarzyszeń w Europie i na świecie:

- PFLAG – Parents, Famillies and Friends of Lesbian and Gays – Rodzice, rodziny i przyjaciele lesbijek i gejów, amerykańska organizacja społeczna założona w 1973 r. przez działaczkę Jeanne Manford;
- ENP – European Network of Parents, czyli Europejskie Stowarzyszenie Rodziców Osób LGBTQIA założone w 2018 r. (My, Rodzice jest członkiem ENP);
- TERGO – «Батьківська Ініціатива „ТЕРГО“» – inicjatywa rodzicielska stowarzyszenie rodziców na Ukrainie, których członkowie i członkinie, bardzo wspierają ukraińskich rodziców, ale także niosą pomoc w Rosji, Kazachstanie, Uzbekistanie;
- Drachma Parents' Group – organizacja powstała na Malcie, która z powodzeniem współpracuje z Kościołem katolickim;
- AGEDO Nazionale – Associazione di Genitori, Parenti e Amici di Persone LGBT+ – organizacja włoskich rodziców osób LGBTQIA, która buduje ruch sojuszniczy na gruncie chrześcijaństwa.

W Polsce działają dwie organizacje rodzicielskie:

- Stowarzyszenie Akceptacja – Rodziny i Przyjaciele Osób LGBT, rok założenia: 2013;
- My, Rodzice – stowarzyszenie matek, ojców i sojuszników osób LGBTQIA, rok założenia: 2018.

Istnieje także kilka nieformalnych grup, np. spotkania rodziców przy poznańskim Stonewall.

Czym się zajmuje stowarzyszenie My, Rodzice?

Przede wszystkim wsparciem dla rodziny. Dotyczy to zarówno rodziców, rodzeństwa, ale także osób LGBTQIA, które szukają dróg, sposobów porozumienia ze swoimi bliskimi. Bogatsi o doświadczenie i wiedzę rodzice, którzy publicznie mówią o orientacji i tożsamości dziecka, starają się towarzyszyć innym rodzicom w trudnym procesie adaptacyjnym po coming oucie. Każda rodzina ma swoją historię różnorodności, dlatego trzeba dać czas i przestrzeń na rozmowę, pytania i wątpliwości, organizując lokalnie spotkania, prowadząc grupę zamkniętą na facebooku, udostępniając numer telefonu dla osób szukających kontaktu.

Organizacja prowadzi również działania rzecznicze, występuje wspólnie z innymi NGOsami, wspierając zmianę prawną i społeczną. Rodzice uczestniczą wraz z osobami LGBTQIA w Paradzie i Marszach Równości, pokazując solidarność i wzmacniając wspólnotowość rodziny i środowiska.

Działania, w które angażują się członkowie stowarzyszenia:
- udział w marszach i paradach, jako grupa rodziców (w 2019 r. i 2021 udział w kilkunastu marszach),
- wystąpienia publiczne (np. przed Ministerstwem Edukacji, Pałacem Prezydenckim),
- wystąpienia w mediach,
- działania reaktywne na homofobiczne i transfobiczne ataki,
- pisanie listów do osób wpływowych (do władz kościelnych i świeckich, polskich i europejskich),
- uczestnictwo w dyskusjach, konferencjach i panelach z głosem i perspektywą rodzicielską,
- budowanie struktur regionalnej pomocy (szkolenia dla liderów),
- kontakty rzecznicze z parlamentarzystami/tkami,
- udział w wydarzeniach organizowanych przez organizacje LGBTQIA np. Tęczowy Piątek, #maparowności,
- przygotowanie materiałów promocyjnych: ulotek, znaczków itp.,
- prowadzenie webinarów,
- przygotowanie publikacji,
- aplikowanie o środki finansowe na działalność,
- udział w „żywych bibliotekach".

Przyszłość ruchu rodzicielskiego

Tylko rzetelna wiedza daje rodzicom poczucie siły i legitymację do mówienia w imieniu naszych bliskich. Współczesna nauka dostarcza wiele informacji o seksualności człowieka, ale przede wszystkim pokazuje, że każda z identyfikacji jest równouprawniona w świetle badania osoby ludzkiej. W pewnym sensie musimy sobie odpowiedzieć na pytanie, jakim być rodzicem dziecka nieheteronormatywnego: czy priorytety będzie nam wyznaczała ksenofobiczna część społeczeństwa (zdarza się, że do niej przynależymy), czy najważniejsze pozostaną więź i wsparcie dla dziecka, często wymagające edukacji i przeprowadzenia ogromnych zmian w naszym dorosłym życiu.

Ważnym celem stowarzyszenia jest budowanie sieci pomocy na terenie całego kraju. Szczególnie istotne są regiony, gdzie nie ma dużych miast i dostęp do informacji jest utrudniony, a poczucie izolacji wyjątkowo dotkliwe. Celem jest też zbudowanie wizerunku organizacji, która działa na rzecz wszystkich mniejszości spod znaku LGBTQIA. Działania stowarzyszenia My, Rodzice wspierają środowisko osób LGBTQIA, pokazują w szerokiej perspektywie rolę rodziny. Akceptujący rodzice są przykładem dla innych rodziców np. zmiany postawy. Aktywność rodziców uzupełnia ruch społeczności LGBTQIA.

Bibliografia

Makuchowska M., Jakubczak C., Chaber A. (2018) *Tęcza pod lupą, czyli Wszystko co chcecie wiedzieć o LGBT, ale boicie się zapytać*, wyd. III, Warszawa, Kampania Przeciwko Homofobii.

Mizielińska J., Abramowicz M., Stasińska A. (2014) *Rodziny z wyboru w Polsce. Życie rodzinne osób nieheteroseksualnych*, Warszawa, Instytut Psychologii Polskiej Akademii Nauk.

Środa M. (2020) *Obcy, inny, wykluczony*, Gdańsk, Słowo/obraz terytoria.

O Autorce

Dorota Stobiecka – absolwentka polonistyki na Uniwersytecie Łódzkim. Od kilkudziesięciu lat zajmuje się edukacją nieformalną: począwszy od działań ekologicznych, przez konkursy wiedzy z zakresu humanistyki, po organizację polsko-niemieckiej wymiany młodzieży. Prezeska My, Rodzice – stowarzyszenia matek, ojców i sojuszników osób LGBTQIA, działającego na rzecz widoczności i praw równościowych. Współprzewodnicząca Kampanii Przeciw Homofobii.

Dorota Stobiecka – graduate of Polish studies from the University of Lodz. She has worked for many years in the field of informal education, beginning with ecological activities, through knowledge competitions in the humanities, and ending with the organization of Polish-German youth exchanges. President of the "My, Rodzice – stowarzyszenie matek, ojców i sojuszników osób LGBTQIA", working towards building visibility and equal rights. Co-chair of the Campaign Against Homophobia.

Cytowanie

Stobiecka D. (2022) *Różnorodność w rodzinie. Działania stowarzyszenia matek, ojców i sojuszników osób LGBTQIA My, Rodzice*, „Nauki o Wychowaniu. Studia Interdyscyplinarne", nr 1(14), s. 203–208, https://doi.org/10.18778/2450-4491.14.13.

© by the author, licensee University of Lodz – Lodz University Press, Lodz, Poland. This article is an open access article distributed under the terms and conditions of the Creative Commons Attribution license CC BY 4.0